

JOGRENDSZER, JOGÁGAK

Üzleti jog III.

I. A jogrendszer fogalma és típusai

II. A jogrendszer tagozódása

III. Jogágak

I. 1. A jogrendszer fogalma és típusai

jogrendszer: az adott állam jogszabályainak rendezett összessége

- a jog: fogalmilag több jogszabályt tételez föl

- jogszabály: tükrözi a valóságot
igazodik a többi jogszabályhoz

- eddig:

- érvényesség

- hatályosság

- jogforrási hierarchia

- most:

- rendszer: részek minőségi egysége

- benne: az egész több mint a részek egysége

I. 2. A jogrendszer fogalma és típusai

típusai: felosztások

- történelmi materializmus: társadalmi-gazdaság alakulatok szerint: jogtípus
  - ókori
  - középkori
  - újkori
  - legújabb kori
- modernizációelmélet: premodern és modern jogok
- R. David: jogrendszer-csoport
  - kontinentális (romantista-germanista): európai kontinens
  - szocialista: „szocialista országok”
  - Common Law: angolszász országok
  - vallási, tradicionális: iszlám, indiai, távol-keleti, afrikai

I. 3. A jogrendszer fogalma és típusai

kontinentális: törvényi jog ↔ Common Law: precedensjog

különbségek:

- jogalkalmazásban: a bíróságot

- kötik saját korábbi döntései

- be kell tartania a felsőbb bíróságok határozataiba foglalt jogot

- precedensek: száma hatalmas

- 1916– *Harvard Law School Library* (6500 kötet)

- „Books of Authority”: jogtudósok könyveiben kifejtett elméletekbe foglalt kötelező jogelvek

- jogászképzés, jogászi szocializáció: bonyolultabb, hosszabb

+ Statute Law: írott jog is

III. 1. A jogrendszer tagozódása

két felosztás

közjog ↔ magánjog

anyagi jog ↔ alaki jog (eljárásjog)

III. 2. A jogrendszer tagozódása

közjog ↔ magánjog: két vezető jogág: a többi ezek köré csoportosul

közjog: „állammal kapcsolatos jog”: „közhaszon”, alá-fölérendeltség/vertikális jelleg

magánjog: civilszféra, gazdaság joga: „magánhaszon”, mellérendeltség/horizontális jelleg

■ közjog jogágai

- államjog (alkotmányjog)
- államigazgatási jog (közigazgatási jog)
- büntetőjog
- eljárásjogok (be, pp)
- egyházjog
- nemzetközi jog

■ magánjog jogágai

- vagyonjog
- családjog
- öröklési jog
- kereskedelmi jog
- szerzői jog
- szabadalmi jog

■ liberálkapitalizmus ↔ monopolkapitalizmus: néhány új jogág: „vegyes szakjogok”

- gazdasági jog
- munkajog
- versenyjog
- pénzügyi jog

III. 3. A jogrendszer tagozódása

anyagi jog ↔ alaki jog-eljárásjog (tartalom ↔ forma)

■ anyagi jog

- jogokat
- kötelességeket állapít meg

■ alaki jog-eljárásjog

jogok és kötelességek kikényszerítésének

- módját
- formai lehetőségeit határozza meg

■ eljárásjogok

- büntető eljárásjog
- polgári eljárásjog
- közigazgatási eljárás

III. 1. Jogágak

jogág: azonos típusú társadalmi viszonyokat azonos módszerrel szabályozó jogszabályok összessége

minőségileg elkülönült, meghatározott struktúrájú jogszabálycsoport

- alkotmányjog
- közigazgatási jog
- büntetőjog
- büntető eljárásjog
- polgári jog
- polgári eljárásjog
- munkajog
- családjog
- pénzügyi jog
- mezőgazdasági jog
- nemzetközi magánjog
- nemzetközi jog

III. 2. Jogágak

alkotmányjog (államjog)

- államszervezet felépítésének és működésének elvei
- állam – állampolgár viszonya
- állampolgári jogok
  - „áttételes” alkotmányjogi norma
    - alkotmányjogban: általános vonások
    - más jogágakban: realizálódás
  - „tisztá” alkotmányjogi norma
    - alkotmányjogban: elvek is, realizálódás is
    - pl.: választójog
    - állampolgárság

III. 3. Jogágak

közigazgatási jog (államigazgatási jog)

államigazgatás: kormányzati-közigazgatási szervek: szervezete, működése, eljárása

2 területe:

■ közigazgatási anyagi jog

- közigazgatási szervek: feladat- és hatásköre

- jogalanyok: jogai és kötelelességei

■ közigazgatási eljárásjog

- közigazgatási szervek: létesítésének és megszüntetésének szabályai

- közigazgatási eljárás szabályai: 3 szakasz

- alapeljárás

- jogorvoslati eljárás

- végrehajtási eljárás

III. 4. Jogágak

büntetőjog

jogsértések elbírálásának és megtorlásának szabályai

bűncselekmények – jogellenes és társadalomra veszélyes magatartások
– és büntetésük

2 része

- általános rész: valamennyi bcs-re vonatkozó rendelkezések (büntetési nemek, büntetés ált. szabályai)
- különös rész: egyes bcs-ek tényállása (meghatározása) és az értük kiszabható büntetések neme és mértéke

III. 5. Jogágak

büntető eljárásjog: a büntetőjog alaki joga

a büntetőjogi szabályok alkalmazásával kapcsolatos eljárás rendje:

állam ↔ terhelt

eljárás:

- a bűncselekmény felderítése
- a büntetés kiszabása
- a büntetés végrehajtás

3 főszak:

- nyomozás: gyanúsított
- bírósági eljárás: vádlott
- végrehajtás: elítélt

III. 6. Jogágak

polgári jog

a jogalanyok vagyoni és ezzel összefüggő nem-vagyoni, személyi viszonyainak szabályozása

■ vagyonjog

- tulajdonjog („STATIKA”): a tulajdonos
  - jogai
  - kötelességei
- kötelmi jog („DINANIKA 1”):
  - szerződés
  - kártérítés
- öröklési jog („DINAMIKA 2”):
  - törvényes
  - végintézkedésen alapuló

■ személyi jog – jogi személy – gazdasági társaság

- „ÁLTALÁNOS”: személy, a személyiség polgári jogi védelme
- „KÜLÖNÖS”: a szellemi alkotások joga:
  - szerzői jog
  - iparjogvédelem

III. 7. Jogágak

polgári eljárásjog: a polgári jog alaki joga

a polgári jogi szabályok alkalmazásával kapcsolatos eljárás rendje
vagyon- és személyi jogokkal kapcsolatos jogviták elbírálásának rendje
(felperes ↔ alperes)

5 főszak

- keresetindítás
- tárgyalás
- fellebbezés
- rendkívüli perorvoslatok (perújítás, jogorvoslati kérelem)
- végrehajtás

III. 8. Jogágak

munkajog

a szerződési jogból önállóként jogág: „vegyes szakjog”

■ kollektív

■ individuális: munkaszerződés és munkaügyi eljárás

+ közalkalmazotti törvény

+ köztisztviselői-kormánytisztviselői törvény

III. 9. Jogágak

(családjog)

a házasság és a család intézménye
családi és családi jellegű személyes és vagyoni viszonyok
3 terület

- házasság megkötése
megszűnése
jogok és kötelességek
- család szülő – gyermek viszony
szülői felügyelet
örökbefogadás
rokontartás
- gyámság keletkezése
ellátása
megszűnése

III. 10. Jogágak

pénzügyi jog

közigazgatási jogból önállósult jogág

tárgya: az állam, állami szervek és gazdálkodó szervezetek pénzügyi tevékenysége, természetes és jogi személyek ezzel kapcsolatos magatartása

pénzügyi rendszer szervezete, működési alapelve és működése

- pénzrendszer
- központi és helyi költségvetés rendszere
- állami bevételek (adó, vám, illeték, jövedék)
- pénzforgalom
- hitelrendszer
- pénzügyi ellenőrzés

III. 11. Jogágak

mezőgazdasági jog

termőfölddel kapcsolatos viszonyok

- földtulajdon
- földhasználat
- földvédelem (különleges rendeltetésű földek használata)
- földigazgatás (kisajátítás, földrendezés, földnyilvántartás)

földjog – termelőszövetkezeti jog – agrárjog

III. 12. Jogágak

nemzetközi magánjog

azon jogviszonyok összessége, amelyek direkt vagy indirekt módon azon viszonyokat szabályozzák, amelyeknek tényállásában valamilyen külföldi elem van két vagy több állam jogszabályainak ütközése – kollízió – esetén követendő szabályok: „kollíziós jog”

2 jellegzetesség

- jogviszonyok alanyai: különböző államok jogalanyai (nemzetközi)
- jogviszony tárgya: magánjogi: polgári, családi, kereskedelmi (magánjog)

fogalma:

- szűkebb értelemben: indirekt jogrendezés (nem a nemzetközi jogviszonyt, hanem a nemzeti jog kiválasztását szabályozza)
- tágabb értelemben: direkt jogrendezés (közvetlenül a nemzetközi viszonyokat szabályozza)

III. 13. Jogágak

nemzetközi jog

az államok közötti akaratmegegyezés alapján létrejött szabályösszesség

nincs szuverenitás (helyette: megegyezés)

szankció (helyette: az együttműködési készség csökkenése)

tárgyai:

- államok, keletkezése, megszűnése
- államterület és állampolgárság
- nemzetközi szerződések
- nemzetközi kapcsolatok állami szervei (külképviseleti szervek)
- az ENSZ és szervei
- nemzetközi felelősség
- viták békés rendezése
- háború és semlegesség

Köszönöm a figyelmet!

Alcím
szöveg